

Tietosuojailmoitus vuoden 2022 PISA-tutkimuksesta

PISA (Programme for International Student Assessment) on kansainvälinen tutkimus, jonka tarkoituksena on arvioida koulutusjärjestelmiä testaamalla 15-vuotiaiden oppilaiden taitoja ja tietoja. Maailmanlaajuinen PISA-tutkimus on tehty kolmen vuoden välein vuodesta 2000 lähtien ja sen toteuttaa OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development).

Suomi osallistuu vuoden 2022 PISA-tutkimukseen.

Tutkimuksen tarkoituksena on laatia tilastotietoa oppilaiden osaamisesta, jota voidaan hyödyntää koulutuksen kansallisessa ja kansainvälisessä kehittämisessä.

Suhtaudumme oppilaiden yksityisyyden- ja henkilötietojen suojaan erittäin vakavasti. Yksittäistä oppilasta tai koulua ei voi yksilöidä tai tunnistaa PISA-tutkimukseen annetuista vastauksista laadittavista raporteista ja aineistoista.

Jos et halua vastata johonkin kysymykseen, voit jättää sen tyhjäksi. PISA-tutkimuksessa annetut vastaukset eivät vaikuta oppilaan oikeuksiin tai esimerkiksi arvosanoihin.

Tässä tietosuojailmoituksessa kerrotaan, mitä opetus- ja kulttuuriministeriö ja tutkimustiedot sen toimeksiannosta keräävät alihankkijat tekevät PISA-tutkimuksen osana kerätyillä tiedoilla. Lisäksi siinä selitetään, miten yksityisyydensuojastasi huolehditaan. Tietosuojailmoitus muun muassa kertoo,

- kuka tietoja kerää ja millä tavalla,
- mitä tietoja PISA-tutkimusta varten kerätään,
- mikä on tietojen keräämisen ja käsittelyn oikeusperuste,
- mille tahoille tietoja voidaan luovuttaa,
- missä ja miten pitkään henkilötietoja säilytetään sekä
- mistä ja miten voit pyytää lisätietoja.

1. Kuka teettää PISA-tutkimuksen tai kerää tiedot?

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa PISA-tutkimuksesta ja sen rahoittamisesta Suomessa. Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos vastaavat kansallisena PISA-keskuksena PISA-tutkimuksen käytännön toteuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannon mukaisesti.

Jokaisen PISA-tutkimukseen osallistuvan maan viranomaiset toimivat oman maansa osalta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679) tarkoittamana rekisterinpitäjänä. Suomessa rekisterinpitäjä on opetus- ja kulttuuriministeriö, ja Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos toimivat sen lukuun henkilötietojen käsittelijöinä. Henkilötietojen käsittelystä on sovittu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden välisissä hankintasopimuksissa.

2. Mitä tietoja PISA-tutkimuksen toteuttamiseksi kerätään?

Jotta PISA-tutkimuksen toteuttaminen olisi mahdollista, kansallinen PISA-keskus kerää oppilaista seuraavat henkilötiedot:

- nimi,
- syntymäaika,
- sukupuoli,
- luokka-aste,
- opinto-ohjelma,
- tieto mahdollisista erityisjärjestelyistä sekä
- tieto siitä, onko oppilaan sekä hänen vanhempiensa syntymämaa muu kuin Suomi.

Tutkimuksessa kerätään arviointitietoja oppilaiden lukutaidosta, matematiikan ja luonnontieteiden sekä luovan ajattelun osaamisesta. Tiedot muodostetaan koeosuuteen annettujen vastausten pohjalta. Lisäksi tutkimus sisältää oppilaskyselyn, joka käsittelee oppilaiden asenteita koulua ja oppimista kohtaan sekä joitakin taustatietoja. Koulukysely osoitetaan tutkimukseen osallistuvien koulujen rehtoreille.

Ketään yksittäistä oppilasta tai koulua ei yksilöidä tai voida tunnistaa missään raportissa tai aineistossa, joita tutkimuksessa saatujen tietojen pohjalta tehdään.

Oppilas myös merkitsee syntymäaikansa ja sukupuolensa kyselylomakkeeseen itse. Kysely täytetään sähköisesti.

3. Mikä on tietojen keräämisen ja käsittelyn oikeusperuste?

PISA-tutkimuksen yhteydessä kerättävien henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilötietojen käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on opetushallintoviranomaisena perusopetuslaissa (628/1998) säädetty tehtävä arvioida, kehittää, tilastoida ja seurata koulutusta.

4. Kenelle henkilötietojasi luovutetaan?

Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos keräävät henkilötiedot opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta. Laitokset luovuttavat tuottamansa arviointi- ja kyselytiedot kansainvälisen yhteenliittymän toimijoille (ETS Yhdysvalloissa, Westat Yhdysvalloissa ja tämän alihankkija ACER Australiassa) koostetilastojen laatimista varten. Kaikki tiedot, joista yksittäinen oppilas tai koulu voitaisiin tunnistaa, on kuitenkin poistettu ennen tietojen luovuttamista. Tällaisia toimenpiteitä kutsutaan tietojen pseudoymisoinniksi. OECD on tehnyt sopimuksen PISA konsortion toimijoiden (ETS Yhdysvalloissa, Westat Yhdysvalloissa ja tämän alihankkija ACER Australiassa) kanssa tietojen käsittelystä PISA tutkimuksessa.

5. Missä ja miten pitkään henkilötietoja säilytetään?

Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos säilyttää tutkimuksessa ja siihen liittyvässä kyselyssä annetut vastaukset ja oppilaan tunnistetiedot. Tällaisia tietoja säilytetään vain PISA -tutkimuksen toteuttamista sekä siihen liittyvää jatkotutkimusta varten (esim. seurantatutkimus). Tiedot poistetaan viimeistään kymmenen (10) vuoden kuluttua PISA -tutkimuksen tulosten julkaisemisesta.

Tietojen asianmukaisesta turvallisuudesta ja luottamuksellisuudesta huolehditaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Tietoturvallisuussyistä kaikki oppilaaseen yhdistettävissä olevat tiedot säilytetään lukituissa tiloissa, eikä niitä siirretä missään vaiheessa internetiin.

6. Miten voin vaikuttaa henkilötietojeni käsittelyyn?

Koska PISA-tutkimukseen sisältyvä henkilötietojen käsittely perustuu opetushallintoviranomaisen lakisääteisen tehtävän suorittamiseen, oppilailta tai heidän vanhemmiltaan ei pyydetä erillistä lupaa henkilötietojen käsittelyyn. Jos et halua vastata johonkin kysymykseen, voit jättää sen tyhjäksi.

Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos käsittelevät henkilötietojasi tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki 1050/2018) nojalla yksilöille kuuluvien oikeuksien mukaisesti. Sinulla on oikeus saada itseäsi koskevat tiedot nähtäväksesi sekä vaatia epätarkkojen tai virheellisten henkilötietojen oikaisua. Lisäksi voit henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseesi liittyvistä syistä ilmoittaa vastustavasi henkilötietojesi käsittelyä. Henkilötietojesi käsittelyä rajoitetaan tai se lopetetaan, mikäli siihen on olemassa perusteltu, EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen syy. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee päätöksen käsittelyn rajoittamisesta tai lopettamisesta.

Jos haluat käyttää yllä mainittuja oikeuksiasi, voit ottaa valitsemallasi tavalla yhteyttä joko PISA-tutkimuksen tietosuojasta vastaavaan yhteyshenkilöön [Eija Puhakka; eija.puhakka@jyu.fi; 0400 545 105] tai opetus- ja kulttuuriministeriöön [Tommi Karjalainen; tommi.karjalainen@minedu.fi; 0295 330 140]. Saatamme pyytää sinulta lisätietoja henkilöllisyytesi varmistamiseksi.

7. Keneltä voin kysyä lisätietoja?

Jokaisella PISA-tutkimukseen osallistuvalla koululla on erillisen koulutuksen saanut PISA-yhteyshenkilö. Voit pyytää lisätietoja häneltä, tai mikäli haluat lisätietoja hankkeen käytännön toteuttamisesta, voit lähettää sähköpostia kansalliselle PISA keskukselle PISA2022@jyu.fi

Jos olet huolissasi siitä, miten henkilötietojasi käsitellään PISA-tutkimuksen yhteydessä, voit esittää huolesi suoraan henkilötietoja käsitteleville yliopistoille tai opetus- ja kulttuuriministeriölle. Jos epäilet väärinkäytöksiä, voit myös tehdä ilmoituksen kansalliselle tietosuojasta vastaavalle valvontaviranomaiselle. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen kansallinen valvontaviranomainen on Suomessa tietosuojavaltuutettu <https://tietosuoja.fi/ilmoitus-tietosuojavaltuutetulle>